

Henryk Pobożny i próby wyniesienia na ołtarze w świetle aktualnych wymogów Kościoła katolickiego¹

Pierwszy dzień miesiąca, który powoli dobiega końca, ukazał nam niezliczoną rzeszę tych, których Kościół określa mianem świętych. W liturgicznym obchodzie uroczystości Wszystkich Świętych wspomina się wszystkich, którzy dostąpili chwały zbawienia. Imiona niektórych z nich są nam znane i zostały zebrane w specjalnej księdze liturgicznej, noszącej nazwę „Martyrologium Romanum” (=MaR)². Księga ta zawiera ponad siedem tysięcy imion ludzi, których Kościół katolicki wyniósł do chwały ołtarzy³. Są wśród nich święci i błogosławieni. Kult świętych obejmuje bowiem cały Kościół powszechny, natomiast kult błogosławionych związany jest z Kościołami partykularnymi danego regionu czy kraju. W „Martyrologium rzymskim” wyraźnie podkreśla się, iż „kult publiczny można oddawać tylko tym sługom Bożym, którzy na mocy autorytetu Kościoła zostali zaliczeni w poczet świętych lub błogosławionych”⁴.

Szukając w Martyrologium imienia bohatera naszej konferencji, okazuje się, że możemy znaleźć 23 Henryków⁵, ale żaden z nich nie jest Henrykiem II Pobożnym⁶. Choć w podjętym do zreferowania temacie przytoczę pewne informacje mówiące o domniemanej kanonizacji Henryka II Pobożnego, to najpierw przedstawię aktualną sytuację działań zmierzających do rozpoczęcia procesu beatyfikacyjnego bohatera bitwy pod Legnicą. W drugiej natomiast części przedstawię czynności wynikające z aktualnie obowiązującej procedury kościelnej, jaką podejmuje się wobec kandydata, na drodze wiodącej do chwały ołtarzy.

1. STAN SPRAWY NA DZIŚ

W programie VI Sesji Plenarnej I Synodu Diecezji Legnickiej z 27 marca 2010 r., która miała swoje miejsce w Centrum Spotkań im. Jana Pawła II w Legnicy, w ramach wolnych wniosków przedstawiona została sprawa „Wniosku o wszczęcie przygotowań zmierzających do rozpoczęcia procesu beatyfikacyjnego Henryka II Pobożnego i jego małżonki księżnej

¹ Wykład wygłoszony został podczas konferencji popularnonaukowej zorganizowanej przez Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Legnicy na temat: „*Księżę Henryk Pobożny tragiczny bohater bitwy pod Legnicą 1241*”. *Refleksja nad osobą władcy w środowisku legnickim*. Czytelnia Naukowa Biblioteki Publicznej w Legnicy, ul. Piastowska 17; 23 listopad 2011 roku; godz. 10:00.

² Ostatnie wydanie łacińskie tej księgi, opublikowane zostało w roku 2004. – Zob.: *Martyrologium Romanum. Ex Decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum auctoritate Ioannis Pauli pp. II promulgatum. Editio altera*, Typis Vaticanis 2004. – Dodajmy, że prace nad polskim tłumaczeniem, dobiegają już końca. W październiku br. w „Anamnesis – Biuletynie Komisji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Episkopatu Polski”, ukazał się przekład studyjny „Wprowadzenia do Martyrologium”. – Zob.: *Wprowadzenie do Martyrologium rzymskiego*, w: *Anamnesis* 17(2011), nr 4(67), s. 11-18.

³ „Martyrologium obejmuje listę wspomnień upamiętniających przede wszystkim Najświętszą Maryję Pannę, Bożą Rodzicielkę, następnie aniołów i na koniec wiernych chrześcijan, którzy uczestniczą w kulcie Kościoła powszechnego lub partykularnego oraz w kulcie każdej rodziny zakonnej w obecnych czasach, a nie stanowi pełnego katalogu wszystkich, którzy cieszą się uszczęśliwiającym i wiecznym widzeniem Boga”. – Za: Tamże, n. 28, s. 16.

⁴ Za: Tamże, n. 15, s. 13.

⁵ Zob.: MR, s. 755.

⁶ Jest tam za to inny Henryk II, a chodzi o wspomnianego 13 lipca (w kalendarzu liturgicznym dla diecezji w Polsce 14 lipca) św. Henryk II – cesarz rzymsko-niemiecki (zob.: MaR, s. 386). Innym świętym o tym imieniu jest młodszy o dwieście lat od Henryka II Pobożnego, św. Henryk (zwany niekiedy Emerykiem) syn św. Stefana króla węgierskiego, którego obchód liturgiczny ma miejsce 4 listopada (zob.: MaR s. 606).

Anny”. Relatorem wniosku był pan mec. Andrzej Potycz – przewodniczący Kapituły Duszpasterstwa Ludzi Pracy '90, działającego w Legnicy i związanego z klasztorem Ojców Franciszkanów przy ul. Rataja 23⁷.

Ze względu na znaczenie wniosku, przytoczę jego treść w całości:

„Wniosek Duszpasterstwa Ludzi Pracy '90 w Legnicy o wszczęcie przygotowań
zmierzających do rozpoczęcia procesu beatyfikacyjnego
Księcia Henryka II Pobożnego i jego małżonki Księżnej Anny

Legnica, dnia 27 marca 2010 r.

Jego Ekscelencja
Ksiądz Biskup Dr Stefan Cichy
Biskup Legnicki
Przewodniczący I Synodu Diecezji Legnickiej

Wkrótce minie 20 lat od czasu, gdy powstało Duszpasterstwo Ludzi Pracy '90 w Legnicy. Miało to miejsce dnia 9.04.1990 r., w rocznicę bitwy pod Legnicą (9.04.1241 r.), w której zginął książę Henryk II Pobożny – syn św. Jadwigi Śląskiej i księcia Henryka Brodatego. Jednym z zadań, które Duszpasterstwo sobie wówczas postawiło było włączenie się w modlitwę o wyniesienie Henryka II Pobożnego na ołtarze jako bohaterskiego księcia, który poniósł śmierć z rąk Mongołów w obronie chrześcijańskiej Europy.

Książę, od współczesnego mu papieża Grzegorza IX, otrzymał tytuł: „Henryk najbardziej chrześcijański książę Polski”. Natomiast współczesny nam Papież Jan Paweł II, podczas pierwszej pielgrzymki do Ojczyzny powiedział o nim: *To on stawiał skuteczny opór najazdowi Tatarów (...)* Można powiedzieć, że już wówczas Polska stała się przedmurzem chrześcijaństwa (Jasna Góra 5.06.1979 r.). A gdy Papież Polak 18 lat później stanął na legnickiej ziemi, powiedział o bitwie pod Legnicą, że: *choć była przegrana, wielu historyków uznaje ją za jedną z ważniejszych w dziejach Europy (...)* Ma ona również wyjątkowe znaczenie z punktu widzenia wiary (...) Henryk, oddając życie za powierzony jego władzy lud, równocześnie oddawał je za wiarę Chrystusową. I to był znamienity rys jego pobożności, którą ówczesne pokolenia dostrzegały i zachowały jego przydomek (Legnica 2.06.1997 r.). Na potrzebę przypominania wartości, w obronie których walczył książę Henryk Pobożny zwraca też uwagę Biskup Legnicki Stefan Cichy w licznych swoich homiliach i przemówieniach.

Gdy Henryk stawał na czele wojsk sprzymierzonych chrześcijańskiej Europy, był wspierany modlitwami swojej matki św. Jadwigi i żony księżnej Anny Śląskiej – córki króla czeskiego Przemysław Ottokara I. Mówiąc o księciu Henryku, nie można nie wspomnieć o tej zacnej kobiecie. Księżna Anna to fundatorka wielu średniowiecznych obiektów sakralnych i szpitalnych, w tym krzeszowskiego sanktuarium. Ona i jej małżonek byli niezwykłą w historii Polski parą księżęcą: On – pełny cnót rycerz bez skazy; Ona – zawsze zatroskana o biednych i pokrzywdzonych. Z ich małżeństwa urodziło się 12 dzieci, dzięki którym ród Piastów Śląskich w linii męskiej przetrwał jeszcze ponad 400 lat. Po śmierci męża księżna Anna sprawowała przez rok władzę w imieniu małoletnich synów. Prowadziła świątobliwy tryb życia.

W Duszpasterstwie, wspominając księcia Henryka, zawsze wspominamy jego żonę. Poświęciliśmy im dwie prelekcje zatytułowane: *Księżna Anna – żona Henryka Pobożnego* oraz *Książę Henryk Pobożny i księżna Anna jako wzór władców chrześcijańskich*.

Od czasu ich śmierci istnieje ich kult. O jego przejawach pisze wielu autorów, a całościowo przedstawił je ks. prof. dr hab. Władysław Bochnak w obszernej monografii pt. *Księżna Anna Śląska, 1204-1265, w służbie ludu Śląskiego i Kościoła* (PWT, Wrocław 2007). Uzasadniony jest zatem pogląd, że powinni oni dostąpić chwały ołtarzy. Wielokrotnie tę myśl wypowiadał pierwszy Biskup Legnicki Tadeusz Rybak, np. w liście pasterskim z okazji 760. rocznicy bitwy pod Legnicą, słowami: *syn św. Jadwigi Henryk (...)* a także *jego małżonka księżna Anna, odeszli z tego świata w opinii świętości* (18.04.2001 r.).

Wydaje się, że obecnie – gdy w 1992 r. erygowana została Diecezja Legnicka i gdy trwa I Synod Diecezji Legnickiej – nastały czasy pozwalające na potwierdzenie kultu księcia Henryka i księżnej Anny. Przyczyniłoby się to do zrealizowania celów Synodu, w tym tego, który obejmuje:

⁷ Zob.: *Program VI Sesji Plenarnej z dnia 27.03.2010 r. w Centrum Spotkań im. Jana Pawła II*, w: Archiwum Sekretariatu I Synodu Diecezji Legnickiej – Sesja Plenarna (=ASISDL – SP) z 27.03.2010 roku.

mobilizację Ludu Bożego diecezji na drogach realizacji świętości życia oraz odpowiedzialności za Kościół (Regulamin I Synodu Diecezji Legnickiej § 11d). Ich beatyfikacja przyczyniłaby się do ugruntowania w naszej Ojczyźnie, a szczególnie na Śląsku ideałów chrześcijańskich. Staliby się oni naszymi orędownikami w wypełnianiu woli Pana Boga. Takich orędowników potrzebuje nasza diecezja. Nowi święci są także bardzo potrzebni integrującej się Europie dla ożywienia w niej wiary i kultury chrześcijańskiej, dla jej odnowy etycznej i duchowej. Oboje, jako wzór władców chrześcijańskich, mogą być jej patronami, a jako wzorowe małżeństwo mogą być patronami małżonków i rodzin.

Niniejsza prośba jest głosem wiernych świeckich (wspólnoty zgromadzonej wokół Duszpasterstwa Ludzi Pracy '90, w tym jego przewodniczącego, a jednocześnie uczestnika Synodu), których intencją jest, aby stanowiła ona wkład w podejmowanie współodpowiedzialności za życie i dobro wspólne Diecezji Legnickiej i została poddana swobodnemu omówieniu przez członków I Synodu Diecezji Legnickiej.

Z wyrazami najwyższego szacunku

Przewodniczący DLP '90
Członek I Synodu Diecezji Legnickiej
Stanisław Andrzej Potycz⁸.

Sekretarz DLP '90
Izabela Wańkowicz⁹.

Podczas przebiegu obrad wspomnianej już VI Sesji Plenarnej I SDL, Biskup Legnicki poprosił uczestników sesji, aby dokonali głosowania odnośnie do przedstawionego powyżej wniosku. Został on poparty większością głosów¹⁰.

Odzew przedstawionej sprawy, miał swoje miejsce także na następnej sesji synodalnej. W protokole z VII Sesji Plenarnej I SDL, z 16 października 2010 roku, w punkcie dotyczącym wolnych wniosków, czytamy: „Pan Andrzej Potycz powiedział, że został przedstawiony Biskupowi Legnickiemu wniosek poparty przez wielu ludzi, by wszcząć proces beatyfikacyjny Henryka Pobożnego i księżnej Anny. Zaprezentował również odzew medialny w związku z prowadzonymi pracami, by doprowadzić do tego procesu. Zaprezentowany materiał został przekazany do Sekretariatu Synodu”¹¹.

Zadajmy sobie pytanie: jakie były dalsze losy przedstawionego wniosku? Odpowiedzią Biskupa Legnickiego było powołanie Zespołu Historycznego, którego zadaniem jest zbadanie omawianej sprawy.

Oto treść dekretu:

„Dekret Biskupa Legnickiego powołujący Zespół Historyczny

Wsluchując się w głos katolików świeckich oraz przychylając się do wniosku złożonego przez Duszpasterstwo Ludzi Pracy '90, a także w nawiązaniu do Dekretu zwołującego I Synod Diecezji Legnickiej, w którym zachęcam do aktywnego włączenia się w jego prace, na mocy Kodeksu Prawa Kanonicznego (kan. 1186-1187) niniejszym Dekretem powołuję z dniem 10 maja 2011 r.

ZESPÓŁ HISTORYCZNY do zbadania i rozpoznania męczeńskiej śmierci

⁸ Wniosek Duszpasterstwa Ludzi Pracy '90 w Legnicy o wszczęcie przygotowań zmierzających do rozpoczęcia procesu beatyfikacyjnego Księcia Henryka II Pobożnego i jego małżonki księżnej Anny, w: ASISDL – SP z 27.03.2010 roku.

⁹ Wniosek Duszpasterstwa Ludzi Pracy '90 w Legnicy o wszczęcie przygotowań zmierzających do rozpoczęcia procesu beatyfikacyjnego Księcia Henryka II Pobożnego i jego małżonki księżnej Anny, w: ASISDL – SP z 27.03.2010 roku.

¹⁰ Zob. T. Żurek, *Protokół z VI Sesji Plenarnej I Synodu Diecezji Legnickiej (pkt. 12)*, w: ASISDL – SP z 27.03.2010 roku. – Trzeba dodać, iż głosowanie miało charakter tylko sondażowy.

¹¹ Za: B. Wolański, *Protokół z VII Sesji Plenarnej I Synodu Diecezji Legnickiej. Wolne wnioski*, w: ASISDL – SP z 16.10.2010 roku.

księcia Henryka Pobożnego oraz heroicznosci cnót
jego czcigodnej małżonki księżnej Anny,
jak również otaczającego ich kultu.

Do niniejszego Zespołu powołuję następujące osoby:

1. Ksiądz infułat prof. dr hab. Władysław Bochnak – przewodniczący;
 2. Ksiądz dr hab. Stanisław Araszczuk (profesor PWT) – zastępca przewodniczącego;
 3. Dr Waclaw Szetelnicki – sekretarz;
- oraz Członkowie:
4. Ksiądz dr hab. Bogusław Drożdż;
 5. Ksiądz dr Stanisław Kusik;
 6. Ksiądz dr Tadeusz Dąbski;
 7. Ksiądz dr Mariusz Majewski;
 8. Mgr Stanisław Andrzej Potycz.

Na podejmowany trud pracy wszystkim członkom Zespołu Historycznego udzielam pasterskiego błogosławieństwa i wypraszam światła Ducha Świętego.

† Stefan Cichy
BISKUP LEGNICKI

ks. dr Józef Lisowski
Kancelarz Kurii

Legnica, 9 maja 2011 r.; ldz. 672/2011¹².

Działania podjęte przez Biskupa Legnickiego w maju br., nadały sprawie formalny bieg. Jak do tej pory Zespół zebrał się jeden raz. Miało to miejsce w domu Biskupa Legnickiego w piątek 9 września. Ze spotkania, na stronie internetowej Diecezji Legnickiej, umieszczona została krótka relacja, w której zaznaczono, że „Podczas spotkania prowadzonego przez ks. prof. dra hab. Władysława Bochnaka – przewodniczącego Komisji, postanowiono podjąć starania zmierzające do oceny istniejących już materiałów historycznych, związanych z życiem i działalnością księcia Henryka i księżnej Anny. Kolejne spotkanie wyznaczono na 15 grudnia br.”¹³. Informacja zawierała ponadto skład osobowy Zespołu.

Dodatkową informacją związaną z omawianym tematem – podejmowanym w szerokim kontekście badań nad życiem Henryka Pobożnego – jest z pewnością nasze dzisiejsze spotkanie zorganizowane przez Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Legnicy. Warto także wiedzieć, iż w dniu jutrzejszym (24.11.2011) w Czytelni Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego im. bł. Jana Pawła II w Legnicy, odbędzie się sesja naukowa: „Henryk Pobożny i Księżna Anna – władcy Śląska”. Podczas spotkania zorganizowanego przez wspomnianą Bibliotekę oraz Duszpasterstwo Ludzi Pracy '90 w Legnicy, a także Oddział legnicki Civitas Christiana, zaprezentowane zostaną trzy wystąpienia. Doktor Anna Sutowicz z Wrocławia przedstawi temat: „Księżna Anna i Henryk Pobożny na tle swoich czasów”, mec. Stanisław Andrzej Potycz zaprezentuje „Świadectwa o księciu Henryku Pobożnym i księżnej Annie”, natomiast trzecim prelegentem będzie dr Waclaw W. Szetelnicki, który omówi „Scenę śmierci Henryka II Pobożnego – średniowieczny przekaz i symbolika”¹⁴. Wydarzenie to będzie także okazją do przedstawienia nowej publikacji związanej z osobami Księcia Henryka II Pobożnego i jego małżonki Księżnej Anny¹⁵.

¹² Za: *akta Biskupa Legnickiego. Dekret powołujący Zespół Historyczny*, w: Legnickie Wiadomości Diecezjalne 20(2011), nr 2(77), s. 23-24.

¹³ Za: *Relacje. I spotkanie Zespołu Historycznego*, w: Internet <http://www.diecezja.legnica.pl/wydarzenia/relacja/85>, odczyt z 21.11.2011.

¹⁴ Zob.: *Ogłoszenia. Sesja naukowa: Henryk Pobożny i księżna Anna – władcy Śląska*, w: Internet <http://www.diecezja.legnica.pl/wydarzenia/article/104>, odczyt z 21.11.2011.

¹⁵ Podczas sesji zaprezentowana zostanie książka: „Henryk Pobożny i Księżna Anna – władcy Śląska. Świadectwo, które trwa i przemawia”. Publikacja zawiera następujące opracowania: „Księżna Anna i Henryk Pobożny w służbie Bogu i Ojczyźnie” autorstwa Adama Maksymowicza; „Świadectwa o Księżciu Henryku Pobożnym i

2. AKTUALNE DOKUMENTY KOŚCIELNE

Ostatnim dokumentem wydanym przez Stolicę Apostolską w materii spraw kanonizacyjnych jest „Instrukcja¹⁶ Kongregacji ds. Kanonizacyjnych *Sanctorum Mater*”. Definitywnie obowiązuje ona od 18 lutego 2008 roku – wówczas to miała miejsce jej prezentacja; choć trzeba dodać, że już wcześniej papież Benedykt XVI zaaprobował jej tekst, a było to 22 lutego 2007 roku, a następnie podpisali ją prefekt Kongregacji kard. José Saraiva Martins wraz z sekretarzem Kongregacji abp. Michele Di Ruberto – 17 maja 2007 roku. Ostatecznie ukazała się ona w oficjalnym periodyku watykańskim „Acta Apostolicae Sedis” (=AAS)¹⁷.

Wcześniejsze dokumenty wydane w ostatnich latach to:

1. „Konstytucja Apostolska Jana Pawła II *Divinus perfectionis Magister*” promulgowana 25 stycznia 1983 roku (w związku z nowym Kodeksem Prawa Kanonicznego)¹⁸;
2. „Normy Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych, jakie należy zachowywać przy prowadzeniu dochodzenia przez biskupów w sprawach kanonizacyjnych” – wydane przez Kongregację do spraw Kanonizacyjnych, opublikowane w niespełna dwa tygodnie po wydaniu konstytucji, tj. 7 lutego 1983 roku¹⁹;
3. z podstawowym dokumentem w tej materii, jakim jest obowiązujący aktualnie Kodeks Prawa Kanonicznego (=KPK), który ogłoszony został 25 stycznia 1983 roku²⁰.

Uwzględniając procedurę procesu kanonizacyjnego, przypomnianą w najnowszej instrukcji „*Sanctorum Mater*”, w niniejszym opracowaniu podjęte do omówienia zostaną te elementy, które mogą łączyć się ewentualnym procesem beatyfikacyjnym Księcia Henryka II Pobożnego.

Instrukcja zaznacza zatem, iż celem dochodzenia diecezjalnego jest zebranie odpowiednich dowodów, aby można było ustalić pewność moralną w odniesieniu do cnót praktykowanych w stopniu heroicznym lub w odniesieniu do męczeństwa sługi Bożego, o którego beatyfikację, czy kanonizację prosi się (por. art. 1)²¹. Dodać trzeba, że naturalnym miejscem rozpoczęcia procesu jest diecezja, na terenie której zakończył swoje życie kandydat na ołtarze. Natomiast osobą odpowiedzialną za prowadzenie procesu jest biskup diecezjalny wska-

Księżnej Annie” autorstwa S. A. Potyca; „Świadectwo, które trwa i przemawia” autorstwa ks. Bogusława Drożdża; oraz dokumenty: „Wniosek Duszpasterstwa Ludzi Pracy '90 w Legnicy o wszczęcie przygotowań zmierzających do rozpoczęcia procesu beatyfikacyjnego Księcia Henryka II Pobożnego i jego małżonki Księżnej Anny” oraz „Dekret Biskupa Legnickiego powołujący Zespół Historyczny”. – Zob.: S. A. Potycz, red., *Henryk Pobożny i Księżna Anna – władcy Śląska. Świadectwo, które trwa i przemawia*, Legnica 2011, ss. 53.

¹⁶ Zgodnie z kan. 34 KPK z 1983 roku instrukcja jest aktem stanowionym przez organ kościelnej władzy wykonawczej, czyli administracyjnej, w granicach przysługującej mu kompetencji. Zawiera dyspozycje obowiązujące tylko urzędników i mające się troszczyć o wprowadzenie ustaw, dla których wykonania instrukcja była wydana – Zob.: M. Sitarz, *Miejsce instrukcji w hierarchii aktów normatywnych*, w: W. Bar, L. Fiejdasz, red., *O „Sanctorum...”, s. 37.*

¹⁷ AAS 99(2007) 465-517.

¹⁸ Tekst polski można znaleźć w dodatku do książki pt.: „Prawo kanonizacyjne według ustawodawstwa Jana Pawła II”. – Zob.: Jan Paweł II, *Konstytucja Apostolska „Divinus perfectionis Magister”*, w: H. Misztal, *Prawo kanonizacyjne według ustawodawstwa Jana Pawła II. Instytucje kanonizacyjnego prawa materialnego. Zarys historii procedury kanonizacyjnej. Postępowanie w diecezji i kongregacji. Wzory pism i formularzy*, Lublin – Sandomierz 1997, s. 453-464.

¹⁹ Tekst polski można znaleźć w dodatku do książki pt.: „Prawo kanonizacyjne według ustawodawstwa Jana Pawła II”. – Zob.: *Normy Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych, które należy zachować przy prowadzeniu dochodzenia przez Biskupów w sprawach kanonizacyjnych*, w: H. Misztal, *Prawo kanonizacyjne według ustawodawstwa Jana Pawła II...*, s. 465-478.

²⁰ *Codex Iuris Canonici. Auctoritate Ioannis Pauli pp. II promulgatus. Kodeks Prawa Kanonicznego. Przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu*, Poznań 1984.

²¹ H. Misztal, *Postępowanie w diecezji lub eparchii według Instrukcji Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych z dnia 17 maja 2007 r.*, w: W. Bar, L. Fiejdasz, red., *O „Sanctorum...”, s. 49.*

zanego powyżej miejsca śmierci kandydata na ołtarze²² (art. 20-24). To właśnie do biskupa diecezjalnego należy zapewnienie sprawie najwyższej dbałości w starannym poszukiwaniu prawdy historycznej. Biskup winien *coram Deo* (wobec Boga) podejmować decyzję, o tym czy przedstawione mu sprawy nadają się do tego, by je przyjąć i rozpocząć.

Tak więc biskup diecezjalny jest zobowiązany, aby sprawdzić czy kandydat naprawdę cieszy się solidną i głęboką opinią świętości życia, łask czy męczeństwa²³. Dlatego też szczególną uwagę Instrukcja poświęca opinii świętości, męczeństwa i znaków (art. 4-8). Jest tu zatem mowa o pojęciu opinii, jej celach, konieczności jej istnienia, aby można było rozpocząć sprawę, a także o obowiązku postulatora względem zebrania dokumentacji do tejże opinii i obowiązku jej oceny przez właściwego biskupa przed podjęciem decyzji o wszczęciu dochodzenia diecezjalnego²⁴.

W przypadku męczenników za wiarę niezmiernie ważne jest, aby wskazując niezbite dowody o dyspozycji ofiary do męczeństwa, do przelania krwi, tak samo można by było wykazać, bezpośrednio czy pośrednio, ale w sposób moralnie pewny – nienawiść do wiary (*odium fidei*) u prześladowcy²⁵.

Kongregacja w Instrukcji nie wskazuje ani sposobu zbierania tej dokumentacji, ani nie określa rodzaju materiału dowodowego. Chodzi więc o opinię za życia, w czasie śmierci, pogrzebu oraz jej trwanie do czasu rozpoczęcia procesu (np. księga kondolencyjna, listy dotyczące opinii, artykuły naukowe i popularne, ulotki, doniesienia prasowe, zdjęcia i inne pamiątki przechowywane z pieczołowitością przez wiernych)²⁶.

Instrukcja szczegółowo podaje, kto może być powodem, jakie są jego zadania i w jaki sposób się go ustanawia (art. 9-11). W wielkim skrócie mogą tę funkcję pełnić osoby fizyczne i prawne. Z urzędu powodami sprawy mogą być biskupi diecezjalni. Osoby prawne, jak diecezje, eparchie, struktury prawnie z nimi zrównane, parafie, instytuty życia konsekrowanego lub stowarzyszenia życia apostołskiego najczęściej pełnią funkcję powoda. Stowarzyszenia wiernych kleryckie lub laickie mogą być także dopuszczone do pełnienia funkcji powoda. Władze kościelne tę funkcję mogą również powierzyć osobie fizycznej. W tym przypadku zaznacza się wyraźnie, że osoba ta winna należeć do Ludu Bożego, czyli zgodnie z kan. 204 § 1 KPK, jest ochrzczona. Ksiądz Henryk Misztal w komentarzu do tego artykułu Instrukcji dodaje, że „trudno jednak przypuszczać, aby osoba wprawdzie ochrzczona, ale niepozostająca w pełnej wspólnoty Kościoła katolickiego, mogła pełnić tę funkcję. Zatem powodem nie może być osoba wprawdzie ochrzczona, ale deklarująca się jako niewierząca”²⁷.

Kolejne artykuły Instrukcji (12-19) zawierają informacje o postulatorze wybieranym do prowadzenia sprawy. Może nim być kapłan, członek instytutu życia konsekrowanego, stowarzyszenia życia apostołskiego albo stowarzyszenia kleryckiego lub laickiego, osoba świecka, mężczyzna lub kobieta. Ważne jest, by osoba pełniąca ten urząd, zgodnie z przepisami omawianej Instrukcji, była ekspertem w teologii, prawie kanonicznym i historii, a także by orientowała się ogólnie w procedurach stosowanych w Kongregacji. W postępowaniu ka-

²² Tamże, s. 55.

²³ W. Bar, *Przed „Sanctorum Mater”*, w: W. Bar, L. Fiejdasz, red., *O „Sanctorum Mater”*, Lublin 2008, s. 21.

²⁴ H. Misztal, *Postępowanie w diecezji lub eparchii...*, s. 50.

²⁵ W. Bar, *Przed „Sanctorum Mater”...*, s. 24. – Autor przytoczonego opracowania wskazuje na interesującą bibliografię omawianego wątku, wskazując między innymi na następujące opracowania: J. Liskowski, *Koncepcja męczeństwa w praktyce Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych*, Wrocław-Rzym 1992; Tenże, *Nowe teologiczno-prawne aspekty męczeństwa i praktyka Kongregacji*, w: H. Misztal, red., *Elementy prawne świętości kanonizowanej według ustawodawstwa Jana Pawła II. Materiały II Ogólnopolskiego Symposium Prawa Kanonizacyjnego KUL Lublin 24-26 IX 1992*, Lublin 1992, s. 113-145.

²⁶ H. Misztal, *Postępowanie w diecezji lub eparchii...*, s. 51.

²⁷ Za: Tamże, s. 52.

nonizacyjnym postulator ponadto winien odznaczać się zaletami: roztropnością, pilnością, umiłowaniem sprawy i uczciwością w jej prowadzeniu²⁸.

Dokument, który omawiamy wskazuje w art. 17, iż postulator winien poszukiwać tzw. waloru eklezjalnego sprawy, precyzując równocześnie, że ocena tegoż waloru należy do biskupa diecezjalnego²⁹.

Postulator winien przekazać biegłym w zakresie historii i archiwistyki wszystkie dokumenty dotyczące sprawy, które byłyby w jego posiadaniu. Chodzi bowiem o pisma i dokumenty dotyczące bezpośrednio sługi Bożego: dokumenty narracyjne, pisma drukowane i niewydane drukiem, a sporządzone przez sługę Bożego. Na tym etapie biskup, który sam nie przeprowadza kwerendy wyznacza dodatkowo Komisję Historyczną³⁰.

Jej członkowie działając na terenie diecezji rozpoczynającej proces, mają za zadanie jak wspomniano już powyżej, poszukiwać i zbierać wszystkie dotychczas niepublikowane pisma sługi Bożego, jak również wszystkie dokumenty historyczne, czy to manuskrypty czy drukowane, które w jakikolwiek sposób dotyczą sprawy³¹.

W przypadku spraw dawnych Instrukcja precyzuje, że w takiej sytuacji chodzi o dowody zawarte w źródłach pisanych, gdyż brakuje świadków naocznych na temat heroicznego cnót lub męczeństwa (art. 30). Dokument w omawianym artykule określa precyzyjnie przedmiot sprawy dawnej. Są nim najpierw cnoty w szczególności. Ale także, przedmiotem dowodzenia w sprawach dawnych, może być również męczeństwo³².

Mówiąc o sprawach dawnych w odniesieniu do interesującego nas tematu trzeba jeszcze wspomnieć o „Deklaracji o braku kultu” (art. 117-119). Instrukcja wskazuje, iż należy w badaniu sprawy stwierdzić, czy zachowane były obowiązujące dekrety papieża Urbana VIII z 1625 roku o braku kultu publicznego. Od 1181 roku, choć praktycznie od roku 1234, Kościół zabraniał oddawania kultu publicznego każdemu, kto nie został beatyfikowany czy kanonizowany³³.

Warto zaznaczyć, iż w interesującej nas sprawie, może okazać się, że nie jest potrzebny żaden proces beatyfikacyjny, ani kanonizacyjny Henryka II Pobożnego, o czym wspomniałem we wstępie. Prowadząc badania nad historią najstarszego kościoła Jeleniej Góry, natknąłem się na interesujące zapiski kronikarskie w jeleniogórskich ciekawostkach. Znajduje się tam następujący zapis przy osobie naszego bohatera: „*Henricus Pius*, najstarszy syn poprzedniego [*Henricus Barbat* – przypis autora], objął władzę i zmagać się musiał z Tatarami, którzy zajęli duże połacie Śląska. Gdy wracał z Legnicy, na głowę spadła mu dachówka, co okazało się złym znakiem. Podczas bitwy chrześcijanie początkowo mieli przewagę, jednak pewien nieznany rycerz okrążył obóz i począł krzyczyć «Uciekajcie! Uciekajcie!». Ponadto Tatarzy nieśli magiczną odciętą głowę na włóczniach, z której rozchodził się cuchnący opar, co odebrało chrześcijanom siłę i ochotę do walki. Pobożnemu Henrykowi jeden z Tatarów wbił włócznię, która przeszła ciało i oderwała głowę, jednak ciało jego rozpoznano, albowiem miał on sześć palców u lewej stopy. Na Legnickim Polu koło Legnicy w roku 1242 poległo tak wielu (*chrześcijan*), że Tatarzy wypełnili sześć lub siedem juków obciętymi uszami. Książę pochowany został we Wrocławiu, w kościele św. Wincentego pod chórem przy wejściu. W roku 1266 został uznany świętym. Po bitwie utworzone zostało Księstwo Legnickie, albowiem *Henr. Pius* miał z Anną, córką króla czeskiego *Primislai* czy *Ottocari*, czterech synów, spośród których podzielił swoje ziemie. *Henricus III* otrzymał księstwo wrocławskie, *Boleslaus Calvus* – księstwa legnickie, świdnickie i jaworskie, *Conradus* – księstwa

²⁸ Tamże, s. 53.

²⁹ Tamże.

³⁰ Tamże, s. 54.

³¹ Tamże, s. 67.

³² Tamże, s. 57-58.

³³ Tamże, s. 84-85.

głogowskie, żagańskie i krośnieńskie, natomiast *Vladislaus* przyjął święcenia kapłańskie i został arcybiskupem w Salzburgu³⁴. Dodać warto, że redaktorem przytoczonego opracowania, wydanego w roku 1720 był mgr David Zeller – nauczyciel II stopnia w szkole ewangelickiej w Jeleniej Górze³⁵.

Podana data – rok 1266 – jest prawdopodobnie datą kanonizacji Jadwigi, matki Henryka. Należy od razu wskazać, że właściwą datą ogłoszenia Jadwigi świętą jest dzień 26 marca 1267 roku (kanonizacja miała miejsce w Viterbo).

* * *

Przytoczony powyżej fragment, wyraźnie pokazuje, iż ewentualny proces beatyfikacyjny Henryka II Pobożnego będzie sprawą bardzo trudną. Jego przygotowanie będzie wymagało mozolnej pracy znawców tematu, do których szczególnie należą osoby biegłe w dziedzinie badań historycznych i archiwistycznych. Nie ulega też wątpliwości, że tego rodzaju działania muszą mieć zabezpieczony odpowiedni budżet. Przykładem na to, niech będzie choćby potrzeba przeprowadzenia kwerendy w Archiwum Watykańskim.

W podsumowaniu całości możemy stwierdzić, iż stan prawny próby wyniesienia do chwały ołtarzy księcia Henryka Pobożnego, a także jego małżonki Księżnej Anny jest na etapie przedwstępnym. Jest Zespół Historyczny. Należy jednak sprecyzować kto jest powodem sprawy. Jeżeli to zostanie uczynione, musi być wyznaczony postulator sprawy, a dalej zgodnie z prawem kościelnym, musi być przeprowadzone badanie kanoniczne.

Postawione zostały pierwsze kroki, zobaczymy co będzie dalej.

³⁴ Za: D. Zeller, *Jeleniogórskie ciekawostki. Część pierwsza zawierająca opis sytuacji i położenia od wzniesienia miasta a także tego, co zdarzyło się do roku 1648, kiedy to zawarty został pokój westfalski. W szczególności jednak to, co opisują dawni jeleniogórscy uczeni w piśmie*, Jelenia Góra 2008, s. 18.

³⁵ Tamże, s. 3.